

нів державної влади та органів місцевого самоврядування та надасть додаткові умови для залучення громадськості у процес формування та реалізації державної політики у сфері запобігання і протидії корупції.

Важливим аспектом внесених змін є їх дієва спроможність забезпечити реалізацію права громадян на одержання інформації щодо здійснення заходів у сфері запобігання та протидії корупції.

Узагальнюючи внесені до законодавства України зміни, можна абсолютно чітко прослідкувати роботу щодо заповнення прогалів в діючій системі антикорупційної боротьби. Зміст нововведень наближає Україну до прогресивних світових тенденцій в запобіганні і протидії корупції. Також, прийняття цих змін, зважаючи на євроінтеграційні перспективи України та можливе підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, має важливе стратегічне значення для нашої країни [9].

Крім того, діюча редакція Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" дозволяє забезпечити виконання Україною взятих міжнародних зобов'язань у рамках Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України.

Список використаних джерел

1. Режим доступу: <http://www.cpi.transparency.org/cpi2012/results/>
2. Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції" від 7 квітня 2011 року № 3206-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40.
3. Режим доступу: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/134136.pdf
4. Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/political_relations/legal_framework/index_uk.htm
5. Указ Президента України від 22.04.2011 № 494/2011 "Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України" // Офіційний вісник Президента України від 05.05.2011 р., № 13, стор. 21, стаття 657.
6. Закон України від 15 травня 2013 року № 224-VII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики" // Голос України від 08.06.2013 № 106.
7. Указ Президента України 21.10.2011 № 1001/2011 "Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки" // Урядовий кур'єр від 27.10.2011 р., № 199.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1240 "Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки" // Урядовий кур'єр від 21.12.2011 р., № 238.
9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 49.
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 73-р "Про затвердження плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік" // Урядовий кур'єр від 27.02.2013 р., № 39.

Надійшла до редколегії 23.03.14

К. Бердникова, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ДЕЙСТВУЮЩЕГО АНТИКОРРУПЦИОННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА И АНАЛИЗ ОБНОВЛЕННОЙ СИСТЕМЫ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ И ПРОТИДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ

Исследуются особенности изменений, внесенных в Закон Украины "Об основах предотвращения и противодействия коррупции", а также приводится ряд недостатков, которые и сейчас присутствуют в борьбе с коррупцией.

Ключевые слова: предотвращение и противодействие коррупции, коррупция, антикоррупционная политика.

K. Berdnikova, graduate student
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

THE IMPROVEMENT OF EFFECTIVE ANTI-CORRUPTION LEGISLATION AND EXAMINATION OF RENOVATED SYSTEM OF PREVENTION AND MANAGEMENT OF CORRUPTION IN UKRAINE

In this article the peculiarities of amendments to the Law of Ukraine on "The basis of prevention and management of corruption" are examined and the list of shortcomings existing in the management of corruption nowadays are specified.

Key words: prevention and management of corruption, corruption, anti-corruption policy.

УДК 347.94

О. Бадила, здобувач, приватний нотаріус
Київський міський нотаріальний округ, Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗІВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

У статті даний аналіз інституту забезпечення доказів в цивільному процесі України. Проаналізована судово-практика. Внесені пропозиції з удосконалення цивільного процесуального законодавства України.

Ключові слова: забезпечення доказів, заява, способи, збитки, суд.

Тема доказів в цивільному процесі займає одне із основних місць в процесуальній науці, тому що жодна цивільна справа не може бути вирішена без доказів, оскільки виходячи з принципу змагальності (ст.10 Цивільного процесуального кодексу України – далі ЦПК) [1] кожна із сторін зобов'язана довести суду ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїм вимог або заперечень, окрім випадків, передбачених ЦПК.

Докази є тим базисом, на яких суд ухвалює судові рішення, встановлюючи фактичні обставини справи і усуваючи спірність правовідносин, тим самим відновлює порушене право особи, що звернулася до суду за його захистом.

Переорієнтація цивільного процесу із слідчого на змагальний, зажадала від учених-процесуалістів пере-

гляду деяких інститутів цивільного процесу, зокрема, й інституту забезпечення доказів [2].

Якщо розглядати сучасний стан правовідносин, то можна помітити, що при демократизації суспільних відносин все більше спеціальної інформації стає менш доступною для громадян. Це стосується не лише персональних даних, але і даних про належність особі житла на праві власності тощо. Наприклад, якщо питання виникає про те, хто з сусідів мешкає поверхом вище і затопив ваше приміщення, то отримати таку інформацію не дуже просто і сам факт такого правопорушення передбачає ускладнену формулу доведення. На цьому простому і досить поширеному прикладі проаналізуємо очевидні труднощі у забезпеченні необхідної для пред'явлення позову інформації.

У радянський період для вирішення таких ситуацій створювалася комісія житлово-експлуатаційної контори, яка за викликом мешканця здійснювала фіксацію таких обставин: хто затопив приміщення, видимі причини затоплення і ушкодження майна потерпілих. Сьогодні такі комісії створюються за звичкою, але правових підстав для їх діяльності немає. Громадянам гарантується недоторканість житла (ст. 30 Конституції України), зокрема, не допускається проникнення в житло, проведення в ньому огляду або обшуку, що потенційно можливо не інакше як за вмотивованим рішенням суду. І на цій простій підставі власники і інші особи, які володіють житлом, можуть не допускати які-небудь комісії у своє житло.

Тому можна припустити, що в подібних ситуаціях необхідно звертатися до суду за забезпеченням доказів, оскільки треба встановити: хто безпосередньо залив квартиру: власник або орендар; чи сталося zalиття квартири через несправності у водопровідній системі, яка не є приватною власністю мешканців або ж власником чи орендарем тощо.

Але на цьому шляху можна зустріти декілька проблем, оскільки:

- звернення до суду із заявою про забезпечення доказів не означає, що воно обов'язково буде задоволено;
- загальний строк розгляду заяв з забезпечення доказів встановлений в п'ять днів (ч. 2 ст. 135 ЦПК У). Для ситуацій, коли забезпечення доказів пов'язане з неможливістю визначити відповідача, – негайно (ч.3 ст. 135 ЦПК України) і в присутності лише заявника;
- згідно ч.1 ст. 133 ЦПК України при поданні заяви вимагається додати квитанцію про оплату судового збору. Відповідно до п.13 ч.2 ст. 4 Закону України "Про судовий збір" за подання заяви про забезпечення доказів або позову стягується судовий збір у розмірі 0,1 мінімальної заробітної плати, що додатково і істотно ускладнює реалізацію права на звернення до суду;
- забезпечення доступу в житло повинне торкатися конкретних суб'єктів, якими можуть бути, вищегада на комісія ЖЕКУ, самого суду для огляду приміщення і встановлення тих осіб, хто в ньому мешкає, експертів або фахівців.

Автор вважає, що ця правова ситуація, узятя як наочний і найпоширеніший приклад, підтверджує складність вирішення простих, і так званих життєвих проблем. Таких різних життєвих ситуацій може бути багато. Зокрема, розглянемо приклад з дорожньо-транспортною пригодою.

Так, порушник правил дорожнього руху може не представлятися потерпілому. Розгляд судом адміністративної справи, згідно статей 268-269 Кодексу про адміністративних правопорушення України, проходить без участі потерпілого. Виникає питання, як же може потерпілий – законослухняний громадянин взнати потенційного відповідача, коли останній не мав страховки на автомобіль, а представники ДАІ навіть копії протоколу про адміністративне правопорушення не завжди видають. Розглядаючи реально дії такого громадянина, можна побачити, що після складання протоколів представниками ДАІ і дотримання усіх формальностей такий громадянин отримує лише довідку про пошкодження свого автомобіля.

Тому розглядаючи потенційну можливість забезпечення доказів ми повинні сприймати її виходячи з декількох правових передумов, передбачених в ч. 1 ст. 133 ГПК:

- думка осіб про необхідність забезпечення доказів;
- пред'явлення необхідних доказів є неможливим;
- або мають місце труднощі в наданні доказів.

Навіть поверхневий аналіз таких передумов свідчить про некоректність редакцію цієї норми. Як правило, в цивільному процесі особі, що заявляє вимогу до суду,

необхідно доводити відповідну потребу, а не висловлювати думку. Тому в даному випадку треба обґрунтувати заявлене клопотання на підставі того, що саме заявникові неможливо безпосередньо отримати відповідний доказ. Наприклад, особа може послатися на ст. 8 Закону України "Про нотаріат", щоб довести неможливість безпосереднього отримання нею копії посвідченого нотаріусом договору, якщо заявник не був стороною цього договору, оскільки нотаріус обмежений нотаріальною таємницею, а суд має право витребувати такий доказ.

Говорити про загальні і конкретні труднощі в отриманні доказів не доводиться, оскільки не даремно називають цей процес "тягар доведення". Проблемність в доведенні може полягати в необхідності терміново досліджувати докази, оскільки вони можуть в подальшому зникнути або видозмінитися, або свідки можуть покинути місто, країну, що ускладнить можливість отримати від них необхідну інформацію. У даному прикладі із затопленням квартири, при висиханні стелі важко буде встановити термін її zalиття, що надасть відповідачеві можливість оспорювати його вину і відповідальність.

Усі перераховані обставини повинні лягати в основу клопотання про забезпечення доказів.

Характерно, що перелік способів забезпечення доказів не обмежений і до них в ч. 2 ст. 133 ГПК віднесені: допит свідків, призначення експертизи, витребування, і (чи) огляд доказів, зокрема, й за місцем їх знаходження. Але на нашу думку, редакцію ст. 134 ЦПК слід уточнити, оскільки у ній має йтися про ті дії суду, які спрямовані на подальше забезпечення доказів.

Зокрема, пропонується в заяві про забезпечення доказів (ст. 134 ЦПК) зазначити відомості, які обов'язково мають бути відображені у ній, а саме: докази, які необхідно забезпечити; обставини, які можуть бути підтверджені цими доказами; обставини, які свідчать про те, що подання потрібних доказів може стати неможливим або утрудненим, а також справа, для якій потрібні ці докази, або з якою метою треба їх забезпечити. Тобто, в заяві повинно говоритися про необхідність швидкого допиту свідка судом, фіксації стану речі тощо, тобто вказати на дії, які суд повинен зробити і в які, об'єктивно, розумні строки це потрібно зробити. Тому у цьому зв'язку заслуговує думка Фурси С.Я., Цюри Т.В. про те, що способами забезпечення доказів є такі дії суду: виклик свідків в судове засідання за клопотанням сторін, зокрема й для негайного допиту: призначення огляду доказів (в тому числі й огляд на місці); витребування судом доказів у тих осіб, які ненадали відповідних документів особам, що беруть участь у справі (сторони, заявник, треті особи та ін); призначення експертизи у справі; судове доручення суду, у провадженні якого знаходиться справа іншому суду по збиранню речових і письмових доказів, допиту свідків, а дії іншого суду також мають вважатися способом забезпечення доказів. [3] На розвиток даної пропозиції Фурса С.Я. запропонувала способи забезпечення доказів доповнити такими діями суду як виїзд суду на місце проживання свідка для його допиту. Це положення автором запропоноване на шквалт норми, яка регламентує процедуру допиту свідка та передбачена у статтях 217, 231 Цивільного процесуального кодексу Франції і обґрунтована доцільність імплементації у ЦПК У положення про те, що " якщо свідок не може з'явитися до суду суддя може надати йому вістрочку у дачі показань чи може сам виїхати для відібрання показань на місце. Щодо негайного допиту особи (свідка), то такий допит суддя може зробити як у судовому засіданні, так і у своєму кабінеті, а рівно як у будь-якому іншому місці, якщо цього вимагають обставини справи" [4].

Буквальний аналіз вимог до змісту заяви, перерахованих в ст. 134 ЦПКУ свідчить про те, що ці вимоги значно менші, ніж ті, які пред'являються до позовної заяви. Але заява про забезпечення доказів може бути подана до суду до пред'явлення позову (ч.3ст.133ГПКУ), тому вона має складатися із вступної, описової, мотивувальної та резолютивної частин. У результативній (прохальній) частині обов'язково має бути конкретно зазначено про що безпосередньо просить заявник у суду. Це вироблений практикою загальний "зразок" звернень до суду, але на відміну від позовної заяви, в заяві про забезпечення доказів, на нашу думку, можна не вказувати відповідача, якщо його неможливо встановити без відповідних доказів, але ця обставина має бути зазначена у заяві. Але при цьому, потрібно враховувати зміст ст. 3 ГПК і в заяві про забезпечення доказів слід вказати в чому проявляється порушення прав заявника, щоб визначити предмет доведення, а потім викласти обставини, якими обґрунтовується вимога, і після цього можна говорити про вказівку на докази, які повинні підтвердити відповідну обставину, але заявник їх не здатний отримав власними силами, зокрема, в офіційному порядку, не порушуючи принцип допустимість їх отримання. Таким чином, будуть дотримані основні положення цивільного процесу і вдосконалюватимеся практика формування звернень до суду, а також можна буде перевірити належність доказу до предмету доведення. Ця пропозиція автора орієнтована на виключення із ст. 134 ЦПКУ положення, де вимагається вказувати справу, для якої потрібні ці докази.

Але, найважливіше, що способи забезпечення доказів абсолютно не стикуються з умовою такого забезпечення до пред'явлення позову. Так, в ч. 4 ст. 133 ЦПК однозначно встановлено, що у разі пред'явлення заяви про забезпечення доказів до пред'явлення позовної заяви заявник повинен подати позовну заяву протягом трьох днів з дня винесення ухвали про забезпечення доказів. Як показує практика, за три дні експертиза у цивільних справах не проводиться, тому заявник не зможе отримати висновок експерта, де мають місце дані необхідні йому для написання і пред'явлення позовної заяви.

При витребуванні доказів також неможливо отримати доказ протягом трьох днів і встигнути написати позовну заяву. Більше того, в огляді доказів за місцем їх знаходження бере участь суд, хоча це і не зазначено в ст. 140 ЦПК, а проведення такого огляду залежить від навантаження на суд і можливості виїхати на місце. Крім того, в огляді можуть брати участь свідки, перекладачі, експерти, фахівці і, природно, заявник, а ці особи можуть бути зайняті. Тому провести огляд доказів на місці за таких умов технічно складно, тобто здійснити його у три дні.

Тому автор вважає, що в ч. 4 ст. 133 ЦПК такий строк повинен обчислюватися від дати отримання заявником необхідних для нього доказів, якщо вони потрібні для написання позовної заяви, зокрема для визначення відповідача у справі. У зв'язку з цим пропонується ч. 4 ст. 133 ЦПК викласти у такій редакції: "У разі подання заяви про забезпечення доказів до пред'явлення позовної заяви, заявник повинен подати позовну заяву протягом трьох днів з дня отримання копії забезпеченого судом доказу або надання йому можливості ознайомитися з ним в суді".

Розглядаючи ж трансформацію права на звернення до суду з позовом, як встановлений законом обов'язок здійснити це в найкоротші строки, тобто в три дні з дня винесення ухвали про забезпечення доказів ми дійдемо висновку про неможливість виконання заявником цього імперативного положення закону. Останнім не врахову-

ється термін виконання ухвали і отримання тих відомостей, які потрібні йому для написання позовної заяви і подання її до суду. Потенційний позивач має право отримати докази, але його не треба змушувати звертатися до суду з позовом. Наприклад, отримавши необхідний доказ особа має право провести переговори з відповідачем про добровільне виконання зобов'язань, йому необхідно знайти хорошого адвоката, а останньому треба грамотно скласти позовну заяву, а такі дії, безумовно, потребують часу. Крім того, заходи з забезпечення доказів можуть не дати позитивних результатів або сторонні можуть примиритися та вирішити взаємні претензії у позасудовому порядку. Зокрема, в ЦПК РФ не встановлені строки звернення з позовом до суду після забезпечення доказів, що можна вважати виправданим.

З вищеперелічених передумов важко погодитися і з іншим положенням ч. 4 ст. 133 ЦПК, де вказано, що у разі неподання позовної заяви у встановлений строк, особа, яка подала заяву про забезпечення доказів, зобов'язана відшкодувати судові витрати, а також збитки, заподіяні у зв'язку із забезпеченням доказів. Вважаємо, що така категорична редакція даної норми не відповідає загальним положенням ЦПК, де передбачена можливість особи клопотати перед судом про продовження або поновлення певних процесуальних строків у разі їх пропуску із поважних причин.

При цьому можна погодитися, що особа зобов'язана відшкодувати судові витрати, але ті, які не покриваються сплаченим заявником судовим збором. Складно погодитися з положенням даної норми про відшкодування збитків, заподіяних у зв'язку із забезпеченням доказів, оскільки ця категорія справ повинна підлягати судовому розгляду справи по суті. При забезпеченні доказів в судових витратах не фігурує поняття збитки, тому вважаємо неможливим стягати збитки, які не входять в судові витрати. Якщо особі були заподіяні збитки у зв'язку із забезпеченням доказів, то відповідальність не обов'язково повинна лягати на заявника, а може покладатися і на осіб, які безпосередньо заподіяли такі збитки у зв'язку із забезпеченням доказів, наприклад, при огляді експертом, фахівцем доказу, він був пошкоджений. Звідси випливає, що для відшкодування збитків повинна подаватися позовна заява від особи, якій були завдані такі збитки і позов має бути пред'явлений до особи, яка їх заподіяла.

Розглядаючи потенційну можливість суду відмовити в клопотанні про забезпечення доказів, ми зіткнемося з декількома процесуальними аспектами, пов'язаними:

- з позицією відповідача, коли він визначений в заяві про забезпечення доказів, або така заява подана після пред'явлення позову;
- з позицією суду.

Автор припускає, що позиція відповідача в силу принципу змагальності заздалегідь визначена – заперечення, яке може бути обґрунтованим або "голосливим". Обґрунтувати заперечення проти задоволення клопотання про забезпечення доказів можна декількома способами, зокрема, тим, що ці докази не належать до предмету доведення або інформацію про обставини справи суд може отримати іншим способом, а також, що заявник здатний був отримати необхідну інформацію без втручання суду іншим способом.

Позиція суду також диктується простим явищем, що задоволення клопотання про забезпечення доказів зажадає від суду додаткових дій, а при необхідності огляду доказів за місцем їх знаходження, ще і особистої присутності судді. Тому реакція суду досить часто також очевидна.

В зв'язку з цим автор вважає, що у заяві слід робити посилання на ст. 129 Конституції України, де має місце домінуюче положення про свободу в наданні суду своїх доказів, що неможливо здійснити без задоволення клопотання, а також на ст. 10 ГПК. На підставі цих норм можна, на нашу думку, стверджувати, що право на забезпечення доказів необхідно визнати абсолютним правом особи, яке не повинно залежати від розсуду суду.

Якщо будуть проаналізовані і узагальнені категоричні заперечення проти задоволення клопотання про забезпечення доказів, то необхідно скласти конкретний перелік винятків, коли суд може відмовити в задоволенні такого клопотання. Наприклад, чого вартий аргумент, що призначення експертизи затягує процес розгляду справи, якщо ми хочемо отримати законне і обгрунтоване рішення суду? Як покаже практика, тривалість розгляду справи і виникає у тому випадку, коли у справі не була призначена експертиза і сторони, а потім і судді тривалий час намагаються вирішувати завдання, які належать до компетенції експертів.

При відмові в задоволенні клопотань про забезпечення доказів ми позбавляємо зацікавлену особу можливості захистити свої права в суді і питання про правосуддя в подальшому вже може не підніматися. Тому автор вважає, що відмова в забезпеченні доказів навіть в сучасному змагальному цивільному процесі має бути чітко обгрунтована, але при цьому заявник має бути наділений правом на самостійне оскарження такої

укавляти, тобто окремо від рішення суду, оскільки за відсутності необхідного доказу подальша участь в змагальному процесі може перетворитися лише на змагання в красномовстві без доказової бази.

Тому забезпечення доказів повинне підкорятися принципу всебічного сприяння зацікавленій особі в забезпеченні доказів, а також це положення повинно входити в систему таких понять як "доступність правосуддя" [5] і "право на судовий захист" [6], хоча в такому контексті забезпечення доказів ученими не розглядалося.

Список використаних джерел

1. Гражданский процессуальный кодекс Украины от <http://rada.gov.ua>.
2. Цюра Т.В. Суб'єкти доказування та оцінки доказів в цивільному процесі / автореф. канд. юрид. наук. – К., 2005. – 17 с.; Фурса С.Я., Фурса Є.І. Забезпечення доказів / В кн. Цивільний процес. Академічний курс. – К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2009. – С. 381-392; Волошенко С.О. Принцип змагальності та об'єктивної істини у цивільному процесі України. / Автореф. канд. юрид. наук. – К., 2010. – 19 с. Лазько О.М. Засоби доказування в цивільному процесі / Автореф. канд. юрид. наук. – К., 2013. – 17 с.
3. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази та доказування в цивільному процесі. – К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2005. – С. 96.
4. Фурса С.Я. Проблеми забезпечення доказів нотаріусами та суддями / В кн. Докази та доказування в цивільному процесі. – К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2005. – С. 120-121.
5. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Н. Ю. Сакара; Нац. юридич. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.
6. Кучер Т.М. Право на судовий захист в порядку цивільного судочинства України // Автореф. канд. юрид. наук (12.00.03). – К., 2009. – С. 5.

Надійшла до редколегії 23.03.14

О. Бадила, соискатель, частный нотариус
Киевский городской нотариальный округ, Киев

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ : НЕОБХОДИМОСТЬ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ

В статье данный анализ института обеспечения доказательств в гражданском процессе Украины. Проанализированная судебная практика. Внесенные предложения из усовершенствования гражданского процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: обеспечение доказательств, заявление, способы, убытки, суд.

O. Badyła, Competitor, private notary
Kyiv municipal notarial district, Kyiv

PRESSING QUESTIONS OF PROVIDING OF PROOFS IN CIVIL PROCEDURE OF UKRAINE: NECESSITY OF LEGISLATIVE REGULATION

In the article the analysis of institute of providing of proofs is given in civil procedure of Ukraine. Analysed judicial practice. Made suggestions from the improvement of civil judicial legislation of Ukraine.

Key words: providing of proofs, statement, methods, losses, court.

УДК 340.5

Л. Сіньова, канд. юрид. наук
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖЕРТВ НАЦИСТСЬКИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В МІЖНАРОДНИХ АКТАХ ТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

В статті розглядається соціально-правовий захист жертв нацистських переслідувань (остарбайтерів) у міжнародних та вітчизняних актах, аналізується чинне законодавство та його перспективи.

Ключові слова: остарбайтери, соціальний захист, соціальне забезпечення, примусова праця.

Прийняття ООН Загальної декларації прав людини і укладання міжнародних угод є результатом і відповіддю щодо примусової праці під час Другої світової та Великої Вітчизняної війн.

Тривалий час у вітчизняних наукових дослідженнях темі примусової праці наших співвітчизників у рейху не приділяла належної уваги, вона не перебувала у центрі суспільних дискусій радянського суспільства. І це зрозуміло, адже трагічна доля невільників ХХ століття не вписувалась у загальну концепцію "всенародної боротьби з ворогом у Великій Вітчизняній війні" [1, с. 859].

Пам'ять про Велику Вітчизняну війну і загальну Перемогу, турбота про ветеранів є важливим чинником, об'єднуючим країни і народи Співдружності Незалежних Держав. Питання підтримки гідної соціальної забезпеченості учасників і інвалідів Великої Вітчизняної війни постійно знаходяться у полі зору держав – учасників Співдружності Незалежних Держав, найвищих органів Співдружності. У Плані основних заходів щодо підготовки і святкування 65-ої річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років, затвердженому главами держав СНД 10 жовтня 2008 року на саміті в Бішкеку,